

SOSYAL İLİŞKİ UNSURLARI ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇEYE UYARLAMA ÇALIŞMASI

THE ADAPTATION STUDY OF THE PROVISION OF SOCIAL RELATIONS SCALE TO TURKISH

Veli DUYAN*, Selahattin GELBAL**, Esra Çalık VAR***

ÖZET: Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği, bireylerin sosyal destek algılarını sosyal ilişki unsurlarına göre ölçmek amacıyla Turner, Frankel ve Levin (1983) tarafından geliştirilmiştir. Bu çalışma, Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği'nin Türkiye için geçerliğini ve güvenilirliğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği 1070 ilköğretim öğrencisi üzerinde uygulanmış, Cronbach Alpha değeri .81 ve test-tekrar test güvenirliliği ise .85 olarak bulunmuştur. Alt boyutlardan aile desteği için Cronbach Alpha değeri .74, arkadaş desteği alt boyutu için Cronbach Alpha değeri .75 bulunmuştur Geçerlik için yapılan doğrulayıcı faktör analizi Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği'nin ilköğretim ikinci kademe öğrencileri için geçerli ve güvenilir olduğunu göstermiştir.

Anahtar sözcükler: sosyal destek, sosyal ilişki unsurları, ilköğretim ikinci kademe öğrencileri

ABSTRACT: Provision of Social Relationship Scale was developed to measure perception of social support according to provision of social relationship by Turner, Frankel & Levin (1983). The purpose of the present study was conducted to determine the validity and reliability of the Provision of Social Relations Scale in Turkish society. The reliability study of the Provision of Social Relations Scale on 1070 primary school students revealed an internal consistency of Cronbach Alpha .81 and a test-retest reliability coefficient of .85. Family support subscale internal consistency of .74, friend support subscale internal consistency of .75 According to the confirmatory factor analysis which is applied for reliability, it was determined that Provision of Social Relations Scale can be accepted as a valid and reliable tool which can be used for primary school secondary degree students.

Keywords: social support, provision of social relations, primary school secondary degree students

1. GİRİŞ

Sosyal bir varlık olan insan çevresindeki diğer insanlara bağımlı olarak dünyaya gelir, farklı sosyal yapılar içerisinde sevmeye, desteklenmeye ve mutlu olmaya ihtiyaç duyar (Gençtan 2002; Cohen, Underwood & Gootlieb, 2000). Yeniliklerle ve ilerleyen teknolojiyle bireyler yaşamı daha kolay kontrol edebilirken, sosyal yaşama uyum sağlamakta eskisine oranla daha çok zorlanmakta. depresyona yakalanan birey sayısı artmakta, intihar vakaları gün geçtikçe çoğalmakta, bireyler yalnızlaşmaktadır (Grover, Green, Pettit, Monteith, Garza, & Venta 2009; Alptekin ve Duyan 2009; Dilli, Dallar ve Çakır 2010).

Bunlara karşın bireyin yaşamını kolaylaştıran ve onun yaşama uyum sağlamasına yardımcı olan koruyucu faktörler de bulunmaktadır. Yaşamı kolaylaştıran ve bireyi koruyan bu faktörler son yüz yılda bilim adamlarının daha çok dikkatini çekmeye başlamıştır. Sosyal desteğin varlığı da yaşama uyum sağlamayı kolaylaştıran kavramlardan biridir.

Sosyal destek son zamanlarda psikoloji, tıp, sosyoloji, epistemoloji, antropoloji ve sosyal hizmet gibi farklı bilim dallarının araştırma konusu haline gelmiştir. Bu durum hali hazırda tanımı ve kavramlaştırılması üzerinde ortak bir bakış açısı sergilenemeyen sosyal destek kavramının daha da farklı boyutlarda ele alınmasına ve tanımının çeşitlenmesine neden olmaktadır (Uchino 2004).

İlgili alanyazında farklı sosyal destek tanımlarına rastlanmaktadır. Şöyle ki, sosyal destek desteklenmeye ihtiyacı olan bir bireyin diğerleri tarafından korunup gözetilmesi (Turner, Frankel ve

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, vduyan@health.ankara.edu.tr

** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, gelbal@hacettepe.edu.tr

*** Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Psikolojisi Bölümü, esracalik82@hotmail.com

Levin 1983), bir bireyin ya da grubun başka bir bireye yakınlık göstermesi, destek olması ve kaynak sağlaması (Bates ve Toro (1999), bireyin çevresinden elde ettiği sosyal ve psikolojik dayanak (Yıldırım 1997), bireyin çevresinden elde ettiği sosyal ve psikolojik destek; aynı zamanda sosyal ilişkilerin işlevinin ve kalitesinin göstergesi (Schwarzer ve Knoll (2007) olarak tanımlanmış olup birey sevildiğini, değer verildiğini, dikkate alındığını ve toplumun üyesi olduğunu sosyal destek aracılığıyla farkına varabilmektedir (Cobb 1976).

Alanyazın sosyal desteğin çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Sosyal desteğin çok boyutlu bir kavram olarak genişlemesi sosyal desteği ölçmenin doğasına da yansımıştır. Sosyal destek genel olarak algılanan ya da verilen sosyal destek, yapısal ya da işlevsel sosyal destek, nicel ya da nitel sosyal destek olarak sınıflandırılabilir (Bates ve Toro 1999).

Barrera (1986) verilen sosyal desteği, bireye hali hazırda verilen sosyal destek olarak tanımlarken, algılanan sosyal desteği ise bireyin edindiğine inandığı sosyal destek olarak tanımlamıştır. Kemp ve arkadaşları (1995) ise sosyal desteği nitel ve nicel sosyal destek olarak sınıflandırmış, arkadaşlarla yapılan sosyal aktiviteler ve iletişim ağı sayısının nitel sosyal desteği belirlediğini, algılanan yakınlık ve hissedilen desteğin ise nicel sosyal desteği belirlediğini vurgulamışlardır. Stein ve Ropport'a (1986) göre yapısal sosyal destek "genişliği, rol ilişkisini, toplam yoğunluğu, yoğunluğun sınırını, temasın sıklığını ve düzeni" içine alan bir kavramdır. İşlevsel sosyal destek ise "tavsiye, geri bildirim, somut yardım, duygusal destek ve bazı destek türleri" ile ilgilidir. Tardy (1985) sosyal desteği "sosyal desteğin yönü", "konumu", "tanımlanması ve değerlendirilmesi", "içeriği" ve "ağı" noktalarına vurgu yaparak kavramlaştırmıştır.

Bu geniş bakış açısını da dikkate alarak sosyal destek; sosyal ağ kavramını, yakın ilişkileri ve bağları, (gruplar, aile bağları gibi) belli davranışları (duygusal ya da bilgilendirici destek gibi) da içine alan erken çocukluk dönemlerinden itibaren oluşturmaya başladığımız karmaşık bir yapı olarak değerlendirilebilir (Vaux 1988). Sosyal desteği açıklarken kullanılan en önemli kavramlardan biri olan sosyal ağ; Mitchell (1969)'a göre bir setin aktörleri arasındaki bağlardan ve onların rollerinden oluşmaktadır. Roller bireyleri temsil etse de topluluklar, gruplar ya da aileler gibi diğer sosyal bağlarla da yakından ilişkilidir. Bu anlamda bireylerin davranışları ve diğer ağlarla ilişkilerinin niteliği önem kazanmaktadır. Sosyal destek kavramının ne olduğunu tanımlamaya çalışırken bireyin sosyal dünyasını oluşturmada etkili olan çocukluk deneyimleri ve kişilik özellikleri de dikkate alınmalıdır. Özetle, sosyal desteği ölçerken bireylerin sosyal ağlarının unsurlarını, yapısını ve niteliğini de ortaya koymak gerekmektedir (Cohen, Underwood ve Gottlieb 2000).

Çocuğun sahip olduğu sosyal ağlar, ona gereksinim duyduğu ilgi ve güven duygularını içine alan duygusal desteği, ihtiyacı olan somut nesnelere ya da hizmeti içeren maddesel desteği, bilgiyi içeren bilgilendirici desteği, kendini değerlendirmeyi içeren geri bildirim dayalı desteği sunmaktadır. Bu desteklerin tümü günlük yaşamda iç içedir (Cohen, Underwood ve Gottlieb 2000). Sosyal ağın yapısal özellikleri ağın büyüklüğü, ağ içerisindeki insanların sayısı ağ üyelerinin birbirleriyle olan ilişkileri açısından değerlendirilmektedir. Başarılı aile işlevselliğinin bir özelliği de aile içerisindeki yetişkinlerin sosyal destek sistemleridir (Hanley, Aman & Pace 1998).

Sosyal destekle ilgili yapılan çalışmalarda çocuğa çevresi tarafından verilen sosyal desteğin önemi ve sosyal desteğin veren kişilere göre farklılıklar gösterebileceğini ortaya konmuştur. Sosyal destek ilişkileri öncelikle ailede oluşmaya başlamaktadır (Yıldırım 2006). Çocuklar için en önemli destek kaynağı anne ve babalarıdır. Bu nedenle anne baba arasında ve ailede sağlıklı bir ilişki kurulması, çocuğun kendisini iyi hissetmesi açısından önemli olmaktadır (Yıldırım ve Kaya 2009). Anne ve baba tarafından verilen sosyal destek, çocuğun öz saygı düzeyini ve sağlıklı psikososyal gelişimi açısından oldukça önemlidir, aile desteği almadığı düşünülen çocuklar bu anlamda yüksek risk grubunda yer almaktadırlar (Greenberg, Siegel & Leitch 1983). Yapılan araştırmalar iyi bir sosyal destek ağının ve aile işlevselliğinin ailelerdeki kronik stres üzerinde olumlu etkileri olduğunu ortaya koymaktadır (Hanley ve diğ. 1998). Ergenlerin ailelerinden algıladıkları destek, onların akademik başarılarının yükselmesine katkıda bulunmaktadır. Tersine, öğrencilerin aileleriyle ilgili yaşadıkları sıkıntılar (ailenin çocuğu ders çalışmaya zorlaması, öğrenciyle yeterince ilgilenmemesi, çocuktan yüksek başarı beklemesi, ailede yaşanan geçimsizlikler) ise akademik başarılarının düşmesine neden olabilmektedir (Yıldırım 2006). Diğer bir sosyal destek kaynağının da kardeşler olduğu ileri

sürülmektedir. Genelde anlaşmazlık içinde oldukları düşünülse bile kardeşler birbirleriyle derin duygusal ilişki içindedirler. Kardeşlerin birbirleriyle olan karşılıklı ilişkileri onları ilerideki sosyal ilişkilerine de hazırlamaktadır (Frey & Röthlisberger 2004). Çocukları sosyal hayata hazırlayan önemli bir başka unsur ise arkadaşlık bağlarıdır. Çağdaş toplumda çocuklar arkadaşlarıyla daha fazla zaman geçirmekte, arkadaşları yaşamlarında önemli bir yer tutmaktadır. Arkadaşlar tarafından sağlanan sosyal destek çocukların fiziksel, duygusal ve sosyal sorunlarla baş edebilmelerini kolaylaştırmaktadır. Bireyler sosyal yapıda ihtiyaç duydukları sosyal ilişki unsurlarını ve kaynaklarını araştırıp oluşturma eğilimindedirler, Bu nedenle kaynaklardan birinde ihtiyaçları olan desteği bulamadıklarında diğer kaynaklara yönelerek ihtiyaçlarını karşılarlar (Hoffman, Ushpiz, & Shif 1988).

Sosyal desteğin ruh sağlığı ve bedensel sağlık üzerinde de önemli etkileri vardır. Özellikle “sosyal destek” ve “stres” arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar (Tel ve Uzun 2003; Yıldırım ve Kaya 2009; Çankaya ve Tan 2010) alan yazında önemli yer tutmaktadır. Sosyal destek, stres faktörlerinin etkisini azaltarak bireyin yaşadığı duygusal gerginliği azaltmasına veya ortadan kaldırmasına yardım eder. Bu açıdan sosyal desteğin stresin etkisini azaltıcı veya önleyici bir etkisi olduğu söylenebilir (Yıldırım ve Kaya 2009).

Sosyal desteğin olumsuz yaşam koşullarıyla baş etmede önemli bir değişken olduğunu ortaya koyan pek çok araştırma bulunmaktadır. Lui (2002) çalışmasında aileden ve arkadaşlardan alınan sosyal destekle ergenlerin işlevsel olmayan tutumları ve depresyon düzeyleri arasında olumsuz yönde bir ilişkisi olduğunu ortaya koymuştur. Davidson (2008) benzer bir araştırmayla ergenlerin algıladıkları sosyal destek arttıkça olumsuz psikososyal belirtilerin azaldığını belirtmiştir. Yıldırım (2006) ergenler de; aile, geniş çevre, eğitim yaşamı, aile ve arkadaş desteği değişkenlerinin akademik başarıyı olumlu yönde yordadığını ortaya koymuştur. Saygın (2008) üniversite öğrencilerinin sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Sosyal destek arttıkça öznel iyi oluş düzeyinde arttığını tespit etmiştir.

Sosyal desteğin ortak bir tanımı yapılamaması ve birçok farklı dinamiklerden oluşması kavramın ölçülmesinde de farklı yaklaşımların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu nedenle sosyal desteği oluşturan unsurların belirlenmesi ve ölçülmesi gündeme gelmiştir. Bu bağlamda iki önemli yaklaşım bulunmaktadır, bunlardan biri sosyal desteğin sosyal ağ ile ilişkilendirilip ölçülmesidir. Bu ölçümler sosyal bağları ve rollerin varlığını ve işlevini ölçtüğü için yapısal ölçümler olarak isimlendirilmektedir. Bir diğer bakış açısı ise sosyal ilişkilerde sağlanan desteğin işlevini algılanan ve verilen sosyal destek olarak ölçen anlayıştır (Cohen, Underwood & Gottlieb 2000).

Alan yazında sosyal desteği ölçen araçların çoğu yetişkinler için geliştirilmiştir. Bunlardan bazıları; Barrera ve arkadaşlarının 1981 yılında geliştirdikleri sosyal destek davranışları envanteri, Henderson ve arkadaşlarının 1980 yılında geliştirdikleri Sosyal İlişki Görüşme Formudur (The Interview Schedule for Social Interaction) (Frey & Röthlisberger 2004).

Boyutları yetişkinler için geliştirilmiş ölçeklere benzeyen ancak dil düzeyleri ve yapıları özel olarak çocuklar ve ergenler için hazırlanmış ölçeklerden bazıları ise şunlardır. Ergenlerin ailelerinden aldıkları sosyal desteği nasıl algıladıklarını işlevsel sosyal destek boyutlarını temel alarak, ergenler için geliştirilmiş Will'in Aile Destek Ölçeği, Reid, Landesman, Treder ve Jaccard tarafından 1989 yılında geliştirilmiş, Ailem ve Arkadaşlarım Ölçeği (The My Family and Friends measure (MFF)), Dubow ve Ulman tarafından 1989 yılında geliştirilen Çocuklar için sosyal destek değerlendirme ölçeği (The Survey of Children's Social Support (SCSS)), bunlardan bazılarıdır. Ayrıca Newcomb ve Bentler tarafından 1986 yılında ergenler için anne baba, aile, diğer yetişkinler ve arkadaşlarla olan ilişkilerden algılanan sosyal desteği ölçmek için dört boyutlu bir araç geliştirmiştir. Wolchik, Ruehlman, Braver, ve Sandier tarafından ise 1989 yılında Çocuklar için sosyal Destek envanteri (The Children's Inventory of Social Support (CISS:))duygusal, araçsal, bilgisel, arkadaşlık ve geri bildirim işlevleri temel alınarak geliştirilmiştir (Frey ve Röthlisberger 2004; Cohen, Underwood ve Gottlieb 2000).

Ülkemizde ise sosyal destek alanında yetişkinlere ve risk altında bulunan bireylere uygulanmak için Zimet ve arkadaşları (1988) tarafından geliştirilen Çok Boyutlu Sosyal Destek Ölçeğinin uyarlama ve revizyon çalışması Eker ve arkadaşları tarafından 2001 yılında yapılmıştır. Yıldırım (1997) tarafından Türk kültüründe geliştirilmiş olan yetişkin ve ergenlere uygulanabilen Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ)'nin, Yıldırım (2004) tarafından revizyonu yapılmıştır. Çocuk ve ergenler için

sosyal desteği ölçmeye yardımcı olacak araçların geliştirilmesi ve Türkçeye kazandırılması konusunda yapılan çalışmalarda ise Gökler'in 2007 yılında Çocuklar için Sosyal Destek Değerlendirme Ölçeği Türkçe Formuna ve Yardımcı ve Başbakkal'ın 2008 yılında uyarladığı Çocuk ve Ergen Sosyal destek Ölçeğine rastlanmaktadır, Alan yazında ergenler ve çocuklar için sosyal desteği ölçmeye yönelik araçların yetersiz olduğu dikkat çekmektedir.

İlköğretim ikinci kademe öğrencileri gelişimsel özellikleri açısından ergenlik dönemi içerisindeyler. Bu dönem, fiziksel, bilişsel, sosyal ve cinsel gelişim açısından farklılıkların yaşayan ergen ve ailesi için sancılı bir geçiş sürecidir. Bu dönemde akranlarla geçirilen zaman artmakta ve akranlar ergen için önemli bir sosyal destek kaynağı haline gelmektedir (Steinberg, 2007). Ergenin yaşamındaki diğer önemli sosyal yapılardan biri olan aile içinde ergenlik dönemi, aile içindeki kuralların, otoritenin, ergenin bağımsız hareket etme isteğinin, sorumlulukların, görevlerin ve iletişimin yeniden şekillenmesi gerektiği bir süreçtir (Zani, Bosma, Zijsling ve Honess, 2001). Bu önemli iki sosyal yapı ergenin aldığı sosyal desteğin en önemli kaynaklarıdır. Bu bağlamda yetersiz sosyal destek alan ergenlere etkili biçimde müdahale edilebilmesi, ergenin yetişkinliğe geçiş sürecinin sağlıklı biçimde desteklenebilmesi için ergenlerin aldığı sosyal desteğin belirlenmesi gerekmektedir. Bunun içinde bu yaş grubu için bir ölçme aracına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışma Türkiye'deki ergenlerin algıladıkları sosyal desteğin belirlenebilmesi için alan yazına bir ölçme aracı kazandırılması açısından önemlidir.

1.1. Araştırmanın amacı

Bu çalışmanın amacı Turner, Frankel ve Levin (1983) tarafından geliştirilmiş olan Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği – SİUÖ (Ek1)'nin ilköğretim ikinci kademe öğrencileri için Türkçe'ye uyarlamaktır. Çalışma Ankara ilinde bulunan ilköğretim ikinci kademe öğrencileri ile sınırlıdır.

2. YÖNTEM

Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği, Turner, Frankel ve Levin (1983) tarafından algılanan sosyal desteğin bileşenlerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir değerlendirme aracıdır. Sosyal desteğin tanımlanmasında Weiss (1974) tarafından oluşturulan beş faktörlü yapı (bağlanma, sosyalleşme, değerine inanma, yabancılara güven ve rehberlik) ile oluşturulmuştur. Orijinal ölçeğin geliştirilmesi sırasında yapılan Faktör Analizi sonrası SİUÖ aile desteği (4,7,10,11,12,14) ve arkadaş desteği (1,2,3,5,6,8,9,13,15) şeklinde iki faktörlü yapı ortaya çıkmıştır. Ölçeğin geçerlilik güvenilirlik çalışmaları bir dizi çalışmayla belirlenmiştir. 200 üniversite öğrencisi, 523 (%59'u kadın) psikiyatrik hasta ve 989 (%54'u kadın) psikiyatrik engelli üzerinde çalışılmıştır. Ölçekte bireylerin sosyal ilişki unsurlarını ölçen 15 madde bulunmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 15 ile 75 arasında değişmektedir. Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği yapılan iki çalışmada .75 ile .87 ranj aralığında iç tutarlılık sergilemiştir. Kaplan'ın Sosyal Destek Ölçeği ($r = .62$), Kellam ve Petersen'in Yansıtılan Kendine Güven ($r=.58$) ve Yansıtılan Sevgi Ölçekleri ile ($r=.61$) anlamı ve olumlu bir korelasyona sahiptir. Psikolojik stresi ölçen araçlarla ise olumsuz bir korelasyon sergilemektedir. Fischer ve Corcoran'a (1994) göre Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır. Maddelerde belirtilen düşünceye, bireylerden "benim için asla geçerli değil" yanıtından, "benim için tamamıyla geçerli" yanıtına kadar değişkenlik gösteren beş derecede görüş bildirmeleri istenmektedir.

Sosyal ilişki unsurlarını sosyal destek açısından belirlemeye yönelik maddelerden ikisi olumsuz (7 ve 15) ve on üçü de olumlu anlam taşımaktadır. Olumlu maddeler puanlanırken "Benim için tamamıyla geçerli" yanıtı "5" ile ve "Benim için asla geçerli değil" yanıtı ise "1" ile puanlanmaktadır. Olumsuz maddelerin puanlanmasında da "Benim için asla geçerli değil" yanıtı "5" ile "Benim için tamamıyla geçerli" yanıtı da "1" ile puanlanmaktadır. İki alt boyuttan edinilen puanların toplanması toplam puanı vermektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar bireylerin çevrelerinden daha çok sosyal destek aldıklarını düşündüklerini göstermektedir.

2.1. Çalışma grubu

Uyarılama çalışması evrenden bir genelleme yapmaktan çok ölçeğin uygulanabileceği evreni temsil eden bir çalışma grubu üzerinde yapılmıştır. Ölçek maddeleri incelendiği zaman maddelerin genel ifadelerden oluştuğu ve her yaş dönemine uygun olduğu görülmektedir. Çalışma yapılmadan önce çocuk gelişimi ve gelişim psikolojisi alanındaki üç öğretim üyesinden uzman görüşü alınmış ve maddelerin ergenlik dönemi çocukları için uygun olduğu belirtilmiştir. Ayrıca ölçeğin farklı bir grupta işleyip işlemediği de değerlendirilmek istenmiştir. Dolayısıyla, Ölçeğin Türkçe formu, Ankara ili ilköğretim okullarının ikinci kademe 6., 7., 8. sınıflarda eğitim gören ve alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen 1070 öğrenciye uygulanarak güvenilirliği ve geçerliği belirlenmeye çalışılmıştır. Ulaşılan ilköğretim ikinci kademe öğrenci sayısının temsil edilebilirliği yansıttığı düşünülmektedir. Öğrencilerin 514'ü (%48) erkek, 556'sı (%52) kızdır. Yaşları 12 ile 14 arasında değişmektedir. Öğrencilerin 357'si (%33,4) altıncı sınıfta, 383'ü (%35,8) yedinci sınıfta, 330'u (%30,8) sekizinci sınıfta okumaktadır. Öğrencilerin 51'i (%5) tek çocuk iken, 375'i (%35) bir, 372'si (%35) iki, 175'i (%16,5) üç, 60'ı (%5,6) dört ve 37'si (%4) beş ve daha fazla sayıda kardeşe sahiptir. Öğrencilerin büyük bir bölümü anne,baba ve kardeşleriyle (n=859), 82'si ise akrabalarıyla yaşamaktadır.

3. BULGULAR

3.1. Güvenirlilik

Öncelikle ölçek, madde analizine alınmış ve madde özellikleri belirlenmiştir. Maddelerin toplam puanlar ile korelasyonları hesaplanmış ve Tablo 1'de verilmiştir. Madde-toplam puan korelasyonları .233 ile .608 arasında değişmektedir. Büyüköztürk (2004) madde-toplam korelasyonu .30 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiği, .20-.30 arasında kalan maddelerin zorunlu görülmesi durumunda teste alınabileceği, .20'den daha küçük maddelerin ise teste alınmaması gerektiğini belirtmektedir. Ölçekte yer alan maddelerin korelasyon katsayılarının hepsinin de .20'den yüksek olması ayırıcı olduğunu göstermektedir (Özçelik 2010).

Güvenirliliği için iki ayrı yonteme başvurulmuştur. Bunlardan biri test-tekrar test yontemidir. Bu amaçla Ankara'da bulunan farklı ilköğretim okullarda ikinci kademede eğitim gören 100 öğrenciye Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği 3 hafta arayla iki kez uygulanmıştır. Öğrencilerin ölçekten aldıkları puanlar arasındaki korelasyon .85 olarak bulunmuştur. Bu sonuç, ölçeğin farklı zamanlarda uygulanmasıyla elde edilen puanları arasında yüksek bir tutarlılık olduğunu göstermektedir. İkinci yontem olarak ölçeği oluşturan maddelerin iç tutarlılığını veren Cronbach Alpha Katsayısı hesaplanmıştır. SPSS 16 ile maddelerin toplam iç tutarlılık katsayısı .81, aile desteği alt boyutunun iç tutarlılık kat sayısı .74, arkadaş desteği alt boyutunun iç tutarlılık kat sayısı .75 olarak belirlenmiştir. Test-tekrar test yontemi ve iç tutarlılık katsayısının her ikisi de yüksek bulunmuş ve bu nedenle Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği'nin güvenilir olduğu kabul edilmiştir. Her iki yontemle hesaplanan katsayıların ölçeğin orijinalinde hesaplananlar ile benzerlik göstermektedir.

Tablo 1: Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği Madde Analizi Sonuçları

Alt boyutlar	Maddeler	Madde Toplam Korelasyonu
Arkadaş desteği	1	.516
	2	.398
	3	.439
	5	.493
	6	.329
	8	.467
	9	.563
	13	.522
	15	.269
	Aile desteği	4
7		.233
10		.584
11		.570
12		.565
14		.608

p< .05

3.2. Geçerlik

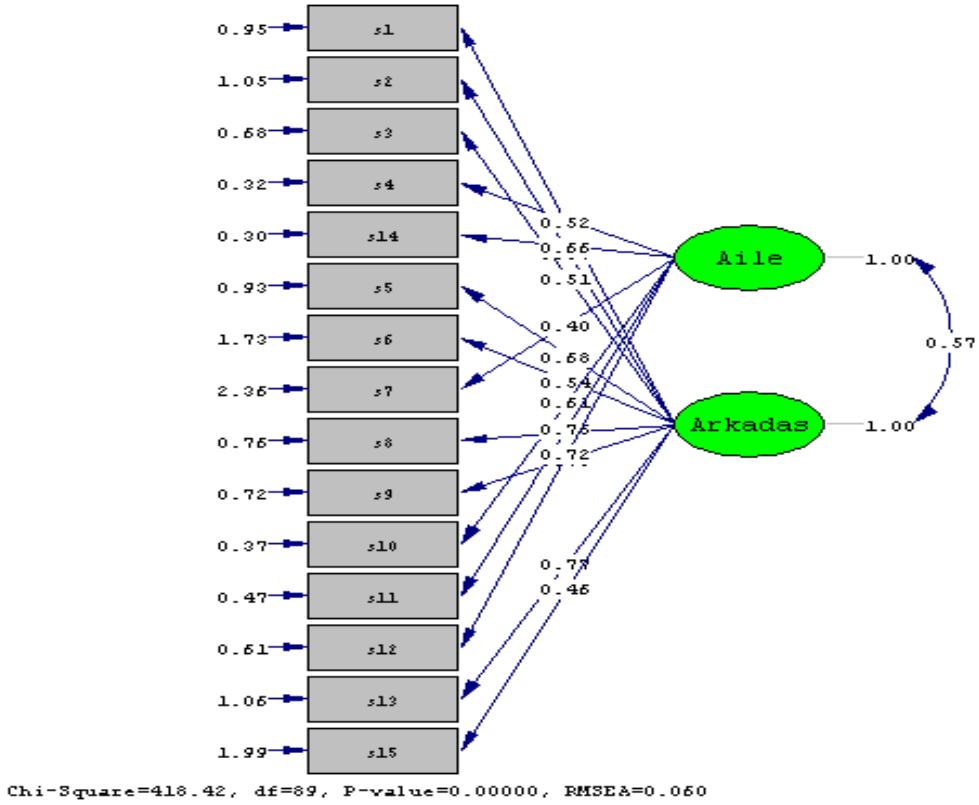
Dil Geçerliği: Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği'nin dil geçerliğini belirlemek amacıyla aşağıdaki işlemler yapılmıştır. Orijinali İngilizce olan Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin, Ankara Üniversitesi'nde akademisyen olarak ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda İngilizce öğretmeni olarak görev yapan toplam 6 kişiye Türkçe çevirisi yaptırılmıştır. Daha sonra bu çeviriler bir araya getirilerek hepsinin ortak yönleri aranmış ve farklılık gösteren ifadeler, çeviri yapan kişiler ile görüşülerek ortak bir cümle haline getirilmiştir. Uzman görüşüne dayanarak oluşturulan Türkçe formu, öncekinden farklı beş kişi tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Ölçeğin orijinal hali ile tekrar İngilizceye çevrilmiş hali Ankara Üniversitesinden öncekinden farklı üç akademisyene incelettirilerek, ikisi arasında farklılığın olmadığı yönünde ortak görüşe varılmıştır.

Uzman görüşü referans alınarak elde edilen ölçeğin Türkçe formu ile İngilizce formunun aynı anlamı ifade edip etmediğini uygulamada görebilmek açısından, iyi derecede İngilizce bilgisine sahip 30 kişiye uygulanmış ve her iki ölçekten alınan puanlar arasında Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı .995 olarak bulunmuştur. Elde edilen korelasyon katsayısına ve uzman görüşlerine bakılarak ölçeğin çeviri açısından paralelliğin sağlandığı kabul edilmiştir. Ayrıca 30 öğrenciye ölçeği okumaları ve anlamadıkları ifadeleri bildirmeleri istenmiştir. Öğrencilerden gelen geri bildirimler doğrultusunda düzenlemeler yapılmıştır.

Yapı geçerliği: Yapı geçerliğini belirlemek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi ile ölçeğin, ölçmek istediği yapıyı ölçüp ölçmediği belirlenmeye çalışılmıştır. Faktör analizi, değişkenlerin faktörlerle nasıl ilişkili olduğunu keşfetmek ya da değişkenlerin bir yapı altında toplanıp toplanmadığını doğrulamak amacıyla kullanılır. Araştırmanın temel amacı keşfetmek ise açıklayıcı faktör analizi; doğrulamak ise doğrulayıcı faktör analizi kullanılmalıdır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk 2010).

Kültürler arası ölçek uyarlama çalışmalarında aracın orijinal kültürdeki faktör deseni pek çok nitel ve nicel çalışmalarla ortaya konmuş, aracın yapı geçerliliğine ilişkin deneysel kanıtlar belirlenmiş olduğundan, aracın hedef kültürdeki faktör deseni için doğrudan doğrulayıcı faktör analizi ile başlanması önerilir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk 2010). Bu nedenle Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği'nin geçerlik çalışması için doğrulayıcı faktör analizi kullanılmış ve elde edilen diyagram Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1: Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği'ndeki Sorulara Uygulanan Doğrulayıcı Faktör Analizi Diyagramı

Doğrulayıcı faktör analizi ile model-veri uyumuna ilişkin hesaplanan istatistiklerden en sık kullanılanları Ki-kare (χ^2), χ^2 /sd, RMSEA, RMR, GFI ve AGFI'dir. Hesaplanan χ^2 /df oranının 5'ten küçük olması, GFI ve AGFI değerlerinin .90'tan yüksek olması, RMR and RMSEA değerlerinin ise .05 dan düşük çıkması, model-veri uyumunu göstermektedir (Jöreskog and Sorbom, 1993; Marsh and Hocevar, 1988). Bununla birlikte, GFI'nin .85'ten, AGFI nin .80'den büyük çıkması, RMR ve RMSEA değerlerinin .10'dan düşük çıkması, model veri uyumu için kabul edilebilir alt sınırlar olarak kabul edilmektedir (Anderson ve Gerbing, 1984; Cole, 1987; Marsh, Balla ve McDonald, 1988).

Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği'nin doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarının uyumuna ilişkin istatistikler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği İçin Uyum İyiliği Testlerine (Goodness-of-Fit Indices) ilişkin değerler

Chi-Square	DF	P-Value	CFI	NFI	AGFI	IFI	SRMR	RMSEA	90% C.I RMSEA
418.42	89	P < .05	.96	.95	.93	.96	.049	.060	.054-.065

Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği'nin kuramsal yapısına ilişkin kurulan model Şekil 1'de görülmektedir. Kurulan bu modelin uygunluğuna ilişkin yapılan doğrulayıcı faktör analizinden (Confirmatory Factor Analysis) elde edilen uyum indeks sonuçlarına göre, model ve veri arasındaki uyum yüksektir. İyi bir uyum indeksi olmayan Ki-kare değeri manidar bulunmuştur; ancak bu durum modeldeki parametre fazla olduğundan beklenen bir durumdur. Ki-kare değerinin serbestlik derecesine olan bağımlılığını düzeltmek için bu değer serbestlik derecesine bölüldüğünde, elde edilen sonuç model-veri uyumuna işaret etmektedir. Buna ek olarak yine model-veri uyumu göstergelerinden olan

CFI, NFI, AGFI değerlerinin .90 üzerinde olması da model ve veri uyumunun yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca, örneklemden bağımsız olarak SRMR değerinin olasılığını veren uyum indeksi IFI değeri .96 çıktığından, model-veri uyumunun iyi olduğu yorumu yapılabilir. Modelin standartlaştırılmış hatalarına ilişkin model uyumunu veren SRMR değerinin .08'den küçük (Hu ve Bentler, 1999) olması da modelle veri uyumunun güçlü bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Buna karşılık RMSEA değeri .06 (Hu ve Bentler, 1999) olmakla birlikte RMSEA değerinin % 90 olasılıklı güven aralığı .06 değerini kapsadığından, model-veri uyumunun yüksek olduğunu göstermektedir. Model veri uyumuna ilişkin değerlerin tamamı dikkate alındığında, kurulan modelin veriyle mükemmel yakın uyum verdiği, bu nedenle ölçeğin yapısal geçerliğe sahip olduğu söylenebilir. Ölçeği oluşturan maddelerin değişkenini ölçebildiği kabul edilebilir görülmektedir.

4. SONUÇ

Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği'ni oluşturan maddelerin alt ölçeklere dağılımının doğrulayıcı faktör analizi sonucunda orijinal ölçekteki dağılımla aynı olduğu saptanmıştır. Ayrıca ölçeğin bütününe ve alt ölçeklerine ait güvenilirlik değerleri yeterli düzeydedir. Dolayısıyla ölçeğin Türkçe formunun Türkiye'de ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin ailelerinden ve arkadaşlarından aldıkları sosyal desteği nasıl algıladıklarını belirlemede kullanılabileceği düşünülmektedir.

Çalışmanın Kayıt Tarihi : 02.05.2011
Yayına Kabul Edildiği Tarih : 27.08.2012

KAYNAKLAR

- Alptekin, K. Ve Duyan V. (2009). *İntihar ve İntiharı Ölleme*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Anderson, J.C., . & Gerbing D.W. (1984). The effect of sampling error on convergence, improper solutions, and goodness-of-fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis. *Psychometrika*, 49, 155-173.
- Barrera, M. (1986). Distinction between social support concepts, measures, and models. *American Journal of Community Psychology*, 14, 413-445.
- Bates, D. S., & Toro, P. (1999). Developing measures to assess social support among homeless and poor people. *Journal of Community Psychology*, 27 (2), 137-156.
- Burke, R. J. & Weir, T. (1978). Benefits to adolescents of informal helping relationships with their parents and peers. *Psychological Reports*, 42, 1175- 1184.
- Cobb, S. (1976). Social support as a moderator of life stress. *Psychosom. Med.* 38, 300-314.
- Cohen, S., Underwood, L. & Gottlieb, B. (2000). *Social support measurement and intervention a guide for health and social scientists*. New York: Oxford University Press
- Cole, D.A. (1987). Utility of confirmatory factor analysis in test validation research. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55, 1019-1031.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi
- Davidson, L. M. (2008). United states and finnish adolescents perception of social support, *School Psychology international*, 2(3), 363-375.
- Dilli D, Dallar Y, Çakır İ. (2010). Psychological characteristics of adolescent suicide attempters presenting to a pediatric emergency service. *Turk J Med Sci*, 40(3): 377-390.
- Fischer, J., ve Corcoran, K. (1994). *Measures for clinical practice: A sourcebook (Vol.2)*. New York: The Free Press.
- Frey, C & Riithlisberger C. (1996) Social support in healthy adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 25 (1) 17-31
- Geçtan, E. (2007). *İnsan olmak, (6. Basım)*. İstanbul: Metis Yayıncılık
- Greenberg, T., Siegel, J. & Leitch, C. (1983). The nature and importance of attachment relationships to parents and peers during adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 12, 373-386.
- Grover KE, Green KL, Pettit JW, Monteith LL, Garza MJ, Venta A. (2009). Problem solving moderates the effects of life event stress and chronic stress on suicidal behaviors in adolescence. *J Clin Psychol.*, 65(12):1281-90.
- Hoffman, M., Ushpiz, V. & Shif, R (1988) Social support and self-esteem in adolescence. *Journal of youth and adolescence* 17 (4) 307-316

- Hanley, B., Aman, M. & Pace, P. (1998). Psychometric properties of the family support scale with head start families. *Journal of Child and Family Studies*, (7), 69-77.
- Hu, L.T., & Bentler, P.M. (1999). Cut-off criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6, 1-55.
- Jöreskog, K.G. & Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: Structural equation modeling with the SIMPLIS command language*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers
- Kemp, A., Green, B., Hovawitz, C., & Rawlings, E. (1995). Incidence and correlates of post-traumatic stress disorder in battered women: Shelter and community samples. *Journal of Interpersonal Violence*, 10, 43-55.
- Lui, Y.L. (2002). The role of perceived social support and dysfunctional attitudes in predicting Taiwanese adolescents' depressive tendency. *Adolescence*, 37 (148), 823-834.
- Marsh, H.W. & Hocevar, D. (1988). A new more powerful approach to multitrait-multimethod analyses: Application of second-order confirmatory factor analysis. *Journal of Applied Psychology*, 73 107-117.
- Mitchell, J. C. (1969). *The concept and use of social networks*. In Mitchell, J. C. (Ed.), *Social networks in urban situations* (1-50). Manchester: Manchester University Press.
- Özçelik, D.A. (2010) *Test Hazırlama Klavuzu*, PEGEM A Yayıncılık, Ankara.
- Saygın, Y. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Schwarzer, R. & Knoll, N. (2007). Functional roles of social support within the stress and coping process: A theoretical and empirical overview, *International Journal of Psychology*, 42 (4), 243–252.
- Schwarzer, R., Knoll, N. & Rieckmann, N (2003). *Social support*. In A. Kaptein ve J. Weinman (Eds.). *Introduction to health psychology*. Oxford, England: Blackwell.
- Stein, C. H., & Rappaport, J. (1986). *Social network interviews as sources of etic and emic data: A study of young married women*. In S. E. Hobfoll (Ed.), *Stress, social support, and women* (pp:47-66). New York: Hemisphere Publishing Corporation.
- Steinberg, L. (2007) Ergenlik (Yayıma Haz. F.Çok). Ankara, İmge Kitapevi Yayınları. (Eserin orijinali 2005'te yayımlandı)
- Tardy, C. (1985). Social support measurement. *American Journal of Community Psychology*, 133. 187-202.
- Turner, R. J., Frankel, B. G., & Levin, D. M. (1983). Social support: conceptualization, measurement, and implications for mental health. In J. R. Greeley (Ed.), *Research in community and mental health* (67-111). Greenwich, CT: JAI Press.
- Uchino, B. (2004) *Social support and physical health understanding the health consequences of relationships*. London: Yale University Press
- Weiss, R. (1974). *Provisions of social relationship* .In Z. Rubin (Ed), *Doing unto others*. N.J: Prentice-Hall.
- Vaux, A. (1988). *Social support: Theory, research, and intervention*. New York: Praeger.
- Yıldırım, İ. (1997). Algılanan sosyal destek ölçeğinin geliştirilmesi, güvenilirliği ve geçerliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 13, 81-87.
- Yıldırım, İ. (2004). Algılanan sosyal destek ölçeğinin revizyonu. *Eurasian Journal Of Educational Research* 17, 221-236.
- Yıldırım, İ. (2006). Akademik başarının yordayıcısı olarak gündelik sıkıntılar ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 258-267.
- Yıldırım, İ. ve Kaya, M. (2009). *Üniversite adaylarının anne-babalarına uygulanan sosyal destek programının eş desteği ve adayın aileden algıladığı desteğe etkisi*. (TÜBİTAK Proje Raporu, Proje No.107K248). Ankara
- Zanı, B., Bosma, H., Zijlsing, D., & Honess, T. (2001). *Family context and the development of adolescent decision-making*. In J. E. Nurmi (Ed.), *Navigating through adolescence* (199-229). London, RoutledgeFalmer
- Zimet, G.D., Dahlem, N.W., Zimet S.G., & Farley, G.K. (1988) *The multidimensional scale of perceived social support*. *J Pers Assess*, 52. 30-41.

Extended Abstract

The concept of social support is defined as the belief that one is cared for and loved, esteemed and valued. Social support refers to the function and quality of social relationships, such as perceived availability of help or support actually received. The term social support is often used in a broad sense, including social networks, the ties to family, friends, neighbours, colleagues, and others of significance to a person. Several types of social support have been investigated, such as instrumental (e.g., assist with a problem), tangible (e.g., donate goods), informational (e.g., give advice), and emotional (e.g., give reassurance). The most common distinction made is the one between perceived available support and support actually received. There is not clear agreement on classification and

description of social support, for this reason there are a lot of different measurement tools about social support (Schwazer, Knoll, & Rieckmann 2003).

Provision of Social Relations Scale was created to assess social support which is given by family and friends. Four measures addressed to this conceptualization of social support are described and evaluated using data from 4 major studies involving diverse populations. The Provision of Social Relationship Scale is a 15 items which are self-report. Scoring Provision of Social Relationship Scale reverse scoring items 7 and 15 then summing the items scores on each of the sub dimensions to get score for that dimension. A total score can be obtained by summing the scores on the two sub dimensions. High scores indicate that high social support Provision of Social Relationship Scale was derived from Weiss's (1974) conceptualization of the provision of social relationship which has five provisions. While the pretest analysis showed that only two dimensions had satisfactory alpha coefficients in studies. Therefore two sub dimensions are named family support (4,7,10,11,12,14) and friends support (1,2,3,5,6,8,9,13,15). The positive statements were scaled from 1 to 5 starting with "very much like me" to "not all like me". The Provision of Social Relationship Scale takes approximately 5-10 minutes to complete. The 15-item original Provision of Social Relationship Scale demonstrated good internal consistency for two study $\alpha = .75-.87$. Positive correlation was found between reflected self-esteem and love Scale which was developed by Peterson and Kellam and Social Support Scale which was developed by Kaplan and provisions of social relations scale are highly promising as global indices of social support. The 15-item Provision of Social Relationship Scale appears to be a psychometrically valid measure of provision of social relationship.

This study was conducted 1070 primary school students whose degrees are 6, 7 and 8 from Ankara, Turkey. 556 participants were male and 514 were female and the ages of the participants are differing 12 to 14. Also, 357 participants were 6th degree, 383 were 7th degree and 330 were 8th degree students. 375 participants have one sibling and 372 have two siblings. The Provision of Social Relationship Scale was translated into Turkish by three assistant from Ankara University and three English teachers. The translated forms were reviewed by the author and compared with one another in terms of the content and clarity of the items. In addition, the Turkish form was reviewed by academicians from Ankara University. Turkish and English form was applied to a small group and Pearson Correlation Coefficient is .995 ($p=0.000$).

As reliability analysis re-test, internal consistency coefficients and the item-total correlations were examined. The Cronbach's alpha for the Provision of Social Relationship Scale .81, family support .74, friend's support .75 was found. Also the computed test re-test reliability coefficient for the Provision of Social Relationship Scale was found .85 and item-total correlation coefficients of the Turkish Provision of social Relationship ranged from .233 to .608.

In this study, confirmatory factor analysis (CFA) was executed to confirm the original scale's structure in Turkish culture. The results of confirmatory factor analysis indicated that the model was well fit and Chi-Square value ($\chi^2=418.42$, $p=0.05$) which was calculated for the adaptation of the model was found to be significant. The goodness of fit index values of the model was RMSEA= .060, NFI=.95, CFI=.96, IFI=.96, SRMR=.049, GFI=.95 ve AGFI=.93. According to these values it can be said that the structural model of Provision of Social Relationship Scale which consists of two factors was well fit to the Turkish culture.

The purpose of this study was to translate Provision of Social Relationship Scale into Turkish and to examine its psychometric properties. Overall findings demonstrated that this scale had acceptable and fairly high validity and reliability scores and that it can be used as an efficient instrument in order to assess provision of social relations for social support.

Ek 1: Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği

	Benim için asla geçerli değil	Benim için pek geçerli değil	Benim için biraz geçerli	Benim için oldukça geçerli	Benim için tamamıyla geçerli
1-Arkadaşlarımla birlikteyken, kendim olabiliyorum ve rahatlayabileceğimi hissediyorum.					
2-Birçok arkadaşımın hayatla ilgili konularda ortak bakış açısına sahibim.					
3- Beni tanıyanlar, bana güvenir ve saygı duyar.					
4-Ne olursa olsun, ihtiyacım olduğunda ailemin yanımda olacağını bilirim.					
5-Bir şeyler yapmak için dışarı çıkmak istediğimde, birçok arkadaşımın bunları benimle birlikte yapmaktan hoşlanacağını bilirim.					
6-Her şeyimi anlatabileceğim en az bir arkadaşım var.					
7-Bazen aileme tamamıyla güvenebileceğim konusunda emin olamıyorum.					
8-Beni tanıyanlar, yaptığım işte iyi olduğumu bilirler.					
9-Bazı arkadaşlarıma kendimi çok yakın hissediyorum.					
10-Ailemdeki insanlar bana güvenir.					
11-Ailem değerli bir insan olduğumu düşündüklerini bana hissettirir					
12-Ailemdeki insanlar sorunlarıma çözüm bulmamda yardımcı olur.					
13-Arkadaşlarım her istediğimde sorunlarım hakkında konuşmak için bana zaman ayırır.					
14-Ailemin her zaman bana destek vereceğini bilirim					
15-Arkadaşlarımla olduğum zamanlarda bile kendimi yalnız hissediyorum					